

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy

Politický režim Vichy (1940 – 1944)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eva Kovářová

217901

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jiří Nolč

Brno 2012

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Brně dne 6. dubna 2012

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Jiřímu Nolčovi za odborné vedení mé bakalářské práce, za poskytnuté cenné rady a konzultace, kterými přispěl k napsání této práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Politická situace ve Francii v letech 1938 - 1940	2
2.1 Velká hospodářská krize	2
2.2 Hospodářská krize ve Francii	3
2.3 Krize mravní.....	3
2.4 Změny ve vládním kabinetu	4
2.5 Daladier, Mnichovská dohoda a vyhlášení války Německu	6
2.6 Průběh prvního roku války ve Francii	7
3. Krize: květen - červen 1940	9
4. Vichy jako „z nouze ctnost“	12
4.1 Maršál Pétain jako hrdina a otec vlasti	12
4.2 Podmínky a podpis příměří.....	15
4.3 Rozdělení země na svobodnou a okupovanou zónu.....	17
4.4 Město Vichy.....	19
4.5 Události Vichistického režimu – režim osobní moci.....	21
4.6 Kolaborace – politická i hospodářská	21
4.7 Laval u moci	26
4.8 Vichy a Židé.....	27
4.9 Okupace jihu.....	28
4.10 Vichy 1943 – Úpadek moci	30
4.11 Na cestě k osvobození	33
4.12 Duben 1944: Pétain v Paříži.....	35
5. Osvobození a konec režimu	36
5.1 Den D – 6. června 1944.....	36
5.2 Poslední dny Vichy.....	37
5.3 Z Vichy do Sigmaringenu	38
5.4 Soudní procesy	39
5.5 Proces s maršálem.....	39
6. Závěr	40

Resumé.....	42
Summary	42
Klíčová slova	43
Key words.....	43
Bibliografický záznam.....	43
Použitá literatura.....	43
Internetové zdroje.....	44

1. Úvod

Politický režim Vichy označuje krátkou historii Francouzského státu mezi roky 1940 – 1944, 4 roky během 2. světové války. Na tyto 4 roky by Francie nejráději zapomněla, a proto jsou často označovány jako „temná léta“. Popis těchto let pouze v černých barvách by ovšem mohl být velice zrádný.

Existence a popularita Vichistického režimu dodnes budí velice rozpačité hodnocení. Na jedné straně stála velmi neoblíbená vláda se svými rozhodnutími a kolaborací s nacistickým Německem, a na straně druhé lidmi milovaný maršál Pétain. Ovšem tyto dva pojmy nelze od sebe oddělit, protože maršál Henri Philippe Benoni Omer Joseph Pétain stál v čele zmíněné vlády. Ve Francii najdeme nespočet napsaných prací na toto téma, protože samotné Francouze velice zajímá. Může se dokonce říci, že je to jedno z nejčastěji zpracovávaných historických témat.

Moje práce je rozdělena do čtyř větších částí. V první z nich se zabývám politickou situací před 2. světovou válkou, proč bylo vůbec možné, že se kolaborantský režim ve svobodné demokratické zemi prosadil a také tím, jak probíhal první rok války ve Francii.

Druhá část je zaměřena na dva měsíce v roce 1940, protože právě v těchto několika málo týdnech došlo k obrovským zvratům, které dovedli zemi až téměř na pokraj zhroucení, a proto bylo přistoupeno k podepsání příměří.

Třetí část je zaměřena přímo na vichistický režim. Jak žili běžní občané, jak žili Židé, kteří byli pronásledováni v celé Evropě; jak pomalu ale jistě moc vlády ve Vichy upadala a jak se země dostala na cestu k osvobození.

Poslední část ukazuje konec režimu, který následoval po vylodění Spojenců v Normandii. V této fázi byli členové vichistické vlády uneseni do Německa a už pro ně nebylo záchrany.

Cílem mé práce bylo vyvrácení zažitých myšlenek, že Francie byla vždy zemí demokratickou a tou, která chrání svého občana. Během těchto 4 temných let ovšem vidíme, že opak byl pravdou.

2. Politická situace ve Francii v letech 1938 - 1940

Aby bylo možné lépe pochopit, proč Francie v červnu roku 1940 kapitulovala před Německem, je třeba nejprve nastínit události, které tomuto okamžiku předcházely. Jednalo se o Velkou hospodářskou krizi a hlavně rychlé změny ve francouzském vládním kabinetu.

2.1 Velká hospodářská krize

Událostí ovlivňující celosvětové dějiny, byla Velká hospodářská krize, která začala velkým propadem akcií na americké burze dne 24. října 1929. Tento den je všeobecně známý jako „černý čtvrtek“. Následující dny, týdny a roky lze charakterizovat jako totální hospodářský kolaps, kdy došlo ke zhroucení ekonomik celého světa. Výjimkou byl ovšem Svaz sovětských socialistických republik, který krize nezasáhla. Z krize byl viněn kapitalismus a demokratické systémy, z čehož těžily socialismus a fašismus – systémy, které slibovaly rychlé zlepšení situace a vybudování pevných a lepších státních forem a uspořádání, které krizový stav nikdy nedopustí. Je obecně vyjadřovaným názorem, že tato hospodářská krize byla jednou z hlavních příčin druhé světové války. Což dokazuje výše zmíněný nacismus, který dostal šanci k upevnění moci.

2.2 Hospodářská krize ve Francii

Francie vzdorovala hospodářské krizi delší dobu než ostatní země. Přestože krize začala v roce 1929, ve Francii se projevuje až v roce 1932, a ani tehdy není situace tolik vypjatá jako jinde. Ovšem o co později se krize projevila, tím déle se vlekla. Většina francouzských podniků byly spíše malé rodinné firmy, které příliš nedůvěřovaly bankám a mohly disponovat kapitálem i po krachu peněžních ústavů. Odlišnost zde netkvěla pouze ve struktuře hospodářství, ale i v mentalitě. Francouzi jsou a vždy byli hrdí na produkty své země, a proto pro ně neměl export v době hospodářské krize takovou váhu jako v jiných zemích. I za cenu propadu se dalo v letech 1929 - 1932 dál podnikat.

Rok 1932 byl zlomový a hospodářská krize začala těžce doléhat i na francouzské obyvatelstvo. Sociální rozdíly se stávaly viditelnějšími a různé společenské vrstvy chtěly i různou politiku. Do popředí se tedy dostává jak extrémní levice – komunismus, tak i extrémní pravice – fašismus. Hospodářská situace se promítá do politické sféry a v roce 1932 je ve volbách zvolena levice. Levicové strany však nejsou schopné se mezi sebou dohodnout a každá prosazuje něco jiného. Na povrch navíc vyplouvají aféry politických elit, které v dramatickém hospodářském stavu země situaci jen vyostřují. S hospodářskou krizí jde ruku v ruce nejen krize politická, ale i mravní.

2.3 Krize mravní

Nejznámějším skandálem té doby je tzv. Staviského aféra, jež zapříčinila pád nejedné vlády, vedla k demonstracím a dokonce i k několika desítkám raněných a mrtvých. Z politického hlediska byl tento obrovský finanční skandál, odehrávající se v roce 1934, devastující.

Serge Alexandre Stavisky byl imigrant židovského původu pocházející z Ukrajiny, v Paříži znám pod přezdívkou „krásný Saša“. Než se proslavil a získal kontakty na vysokých postech, byl několikrát zatčen za krádeže a podvody. Později však získává

na svoji stranu vlivné ochránce a může podvádět v ohromném rozsahu. Na začátku 30. let 20. století se stává majitelem klenotnické firmy, získává obrovské úvěry a od akcionářů vylákal miliony, za které jim prodal falešné nebo ukradené šperky. Noviny i jiná média pějí ódy na tohoto podvodnického mistra, který má podporu samotných ministrů vlády premiéra Camilla Chautempse.

V lednu roku 1934 vypukne nehorázný skandál, když pravda o finančních machinacích Staviského vyjde najevo. Při vyšetřování celé aféry nezůstává utajena řada slavných jmen zatažených do celé akce. Následky pro mnohé politiky, novináře a jiné veřejné činitele jsou fatální. Několik ministrů levice musí podat demisi, ale pravice požaduje odstoupení celé vlády. Vyšetřování aféry provází velká řada nejasností, včetně podivné sebevraždy Staviského a záhadné zmizení rady Prince, který vyšetřuje celý případ. Následuje také všeobecná úleva po smrti Staviského, který už nemohl promluvit a rozšířit tak řady obviněných. (V roce 1935 začal soudní proces s aktéry případu i s vdovou po Staviském, netrvalo ovšem ani rok a všichni byli osvobozeni).

2.4 Změny ve vládním kabinetu

Po této ostudě odstupuje celá vláda v čele s premiérem Camillem Chautempsem a prezident Albert Lebrun pověřuje sestavením nové vlády Édouarda Daladiera. Veřejnost se tím však neuklidňuje, právě naopak. Daladier je lidmi považován za stejně zkorumpovaného a podlého politika jako předchozí Chautemps. Špatným náladám nepřidává ani fakt, že jsou oba ze stejné partaje a dál se bude pokračovat ve stejném programu a hlavně duchu. Francouzská veřejnost je tímto „zametením pod koberec“ natolik znepokojena a rozhněvána, že dne 6. února 1934 dochází k masové manifestaci (počet účastníků byl odhadnut na cca 200 tisíc) na Náměstí Svornosti v Paříži, která je zakončena krvavým střetem policistů a davu. Lid chtěl touto demonstrací jasně ukázat, že už mají odporných režimů dost a vyzývali poslanecké zloděje k okamžitému odstoupení.

Pouliční boje byly tak kruté, že během pouhých pár hodin zemřelo 9 demonstrantů a asi 1 000¹ osob bylo zraněno. Tento „masakr“ i všeobecná nevěle zapříčiňují pád Daladierova kabinetu, který je nazýván krvavou vraždící vládou. Podotýkám, že tato manifestace přímo navazuje na aféru Stavisky, která rozbouřila veřejné mínění. Byla to již druhá levicově orientovaná vláda, kterou měl ukrajinský Žid na svědomí.

K moci se dostává pravice, která je složena převážně z radikálů. Od roku 1934 do roku 1936 je několik premiérů 3. francouzské republiky nuceno podat demisi, protože jsou zase až příliš pravicoví a ani s pravicovou vládou není lid spokojený. Během těchto dvou let se tudíž levicové strany mohou výborně připravit na volby a v roce 1936 v nich zvítězit na plné čáře. Na jaře 1936 vítězí ve volbách do parlamentu levicová koalice, tzv. Lidová fronta (*Front populaire*). Premiérem je jmenován Léon Blum. Bohužel ani jeho funkční období není uchráněno před problémy a po podepsání tzv. Matignonských dohod, ekonomika značně oslabuje a stát se utápí v hospodářském chaosu.² Po těchto reformách dochází k devalvaci franku a velké výdaje státu směřují do sociální sféry. To se nelíbí pravici, která na vládu tlačí ze všech stran a sám kabinet je navíc ochromen rozdílnými názory na občanskou válku ve Španělsku. Blum je zatlačen do kouta, a přestože mu poslanci vyslovují důvěru, podává demisi.

Na místo Léona Bluma přichází 22. června 1937 staronový premiér Camille Chautemps. Ten se ve funkci zdrží do 13. března 1938, tedy ani tři čtvrtiny roku, aby byl opět vystřídán Blumem. Chautemps se potýká s četnými stávkami dělnictva, kterému se nelíbí zavedená protilidová opatření. *„Proti nim tvrdě vystoupil předseda vlády Chautemps a pohrozil ozbrojeným zásahem policie a četnictva. Zároveň však sliboval i další sociální opatření ve prospěch pracujících. Návrh »charty práce« předložený vládou však v parlamentu neprošel. Nová protilidová finanční opatření spolu se zhoršující se mezinárodní situací vedla k Chautempsově pádu. 13. března 1938 se ujala*

¹ LARANÉ, André. 6 février 1934: manifestation sanglante à Paris.

<<http://www.herodote.net/histoire/evenement.php?jour=19340206>>. [cit. 6. září 2010], vlastní překlad

² „Roku 1936 dne 7. června zprostředkoval Léon Blum jednání mezi průmyslníky a odbory, které skončilo podepsáním tzv. matignonských dohod v pařížském hotelu Matignon o lineárním zvýšení mezd, čtyřicetihodinové týdenní pracovní době, 14denní placené dovolené, závazných kolektivních smlouvách, uznání odborů a odborových důvěrníků i zrušení předchozích vládních dekretů – zákonů.“

Kolektiv autorů. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. S. 569. ISBN 73/508-21-8.5

vlády staronová socialisticko-radikální sestava, opět vedená Blumem. Nepřežila však ani měsíc, když parlament – a to i hlasy četných socialistů a radikálů – ji odmítl dát plné moci k provedení »generálního plánu obnovy« hospodářství.

2.5 Daladier, Mnichovská dohoda a vyhlášení války Německu

K vládnímu kormidlu byl povolán vůdce radikální strany Édouard Daladier³ (pro ČSR tolik důležitý, protože to byl právě on, kdo zaprodal naši zemi výměnou za nesplněnou podmínku – mír pro Francii), který se tehdy už značně vzdálil od své

³ „Édouard Daladier, francouzský politik a předseda vlády v letech 1933–34 a 1938–40, jeden ze signatářů Mnichovské dohody, kterou je Československo v roce 1938 zbaveno svých pohraničních (sudetských) území ve prospěch hitlerovského Německa, přichází na svět 18. června roku 1884 ve francouzském Carpentras v rodině pekaře.

Vzdělání získává Daladier na právech, během první světové války pak Daladier bojuje v řadách francouzské armády.

Po skončení první světové války vstupuje Édouard Daladier do francouzské politiky, když se stává členem Radikální strany (v letech 1927–32 je pak jejím předsedou). V roce 1924 se Édouard Daladier stává poprvé členem francouzské vlády (je ministrem kolonií), jako ministr pak Daladier působí v několika dalších meziválečných vládách Francie (ministr války, ministr veřejných prací aj.).

V letech 1933–34 se pak Édouard Daladier poprvé stává francouzským ministerským předsedou.

Podruhé se Édouard Daladier stává francouzským předsedou vlády v roce 1938 – Evropa je v té době zneklidněna rostoucí agresivitou hitlerovského (viz Hitler, Adolf) nacistického Německa a Daladier, jako vrcholný představitel významné evropské mocnosti je nucen reagovat – reaguje tak, že podpoří tzv. politiku appeasementu (ústupků vůči Německu) britského ministerského předsedy N. Chamberlaina – v září roku 1938 se pak Édouard Daladier stává jedním ze signatářů tzv. Mnichovské dohody, kterou je tehdejší Československo zbaveno svých pohraničních území (Sudet).

Po německém útoku na Polsko v září roku 1939 Édouard Daladier politiku ústupků opouští a 3. září roku 1939 vyhláší Německu válku.

V březnu roku 1940 podává pak Daladierova vláda demisi, sám Daladier zůstává v nové vládě P. Reynauda v křesle ministra národní obrany.

Po napadení Francie Německem v květnu roku 1940 a její porážce Édouard Daladier uprchne do severní Afriky (do Maroka), kde se pak v Maroku snaží organizovat protiněmecký odboj.

V severní Africe je Édouard Daladier zatčen a převezen do okupované Francie, kde je pak vichystickým režimem obviněn ze zrady – v letech 1943–45 je pak Édouard Daladier internován v německých koncentračních táborech Buchenwald a Dachau.

Po skončení druhé světové války je Édouard Daladier v letech 1946–58 poslancem francouzského parlamentu, v letech 1953–58 je Daladier zároveň starostou města Avignon.

Édouard Daladier zemřel dne 10. října 1970 ve věku 86 let a je pochován na pařížském hřbitově Pere-Lachaise.“

Zdroj: <<http://www.osobnosti.cz/edouard-daladier.php>>. [cit. 8. září 2010]

podpory lidové fronty. Jeho vláda – tentokrát už bez socialistů – provedla pravicí vytoužený obrat.

Nejvýrazněji se tato vláda zapsala do dějin tím, že její předseda podepsal 29. září 1938 mnichovský diktát. Francouzská buržoazie podle hesla »lepší Hitler než bolševik« se v osobě Daladiera a jeho pravicového ministra G. Bonneta rozhodla předhodit Hitlerovi svého věrného československého spojence, aby tak obrátila agresivitu německého fašistického imperialismu na východ, do SSSR.“⁴

Třetí francouzská republika neměla ve svých posledních letech štěstí na vládu, která by byla natolik silná, aby mohla Hitlerovi odporovat. Neustálé střídání kabinetů zprava doleva vyčerpávalo zemi, která zatím nedohnala ztráty (nejen vojenské) 1. světové války a navíc byla velmi oslabena ekonomickou krizí. Nebyl zde nikdo, kdo by byl ochoten bojovat za ČSR, přestože dohody o ochraně byly podepsány. Francie, stejně jako Velká Británie, si vůbec nepřipouštěla hrozící nebezpečí a netušila marnost podpisu smlouvy s Hitlerem.

V březnu 1939 se Hitler nespokojuje pouze se zabraným československým pohraničím, ale obsazuje i zbytek českých zemí. Francie je v šoku a stále se snaží válce zabránit, ovšem ta je již nevyhnutelná. Bezdůvodné napadení Polska 1. září 1939 bylo poslední kapkou do přeplněného poháru trpělivosti a dne 3. září 1939 vyhláší Německu válku.

2.6 Průběh prvního roku války ve Francii

Jedinými spojenci, se kterými mohla Francie ve válce počítat, byli Velká Británie a Polsko. Polská armáda však byla nedostatečně vyzbrojena a Velká Británie nabízela pomoc především námořní a leteckou. „*A konečně i postoj Spojených států byl pro nás méně příznivý než roku 1914. Roku 1939 nejen nepřicházel v úvahu jejich vstup do války, ale jejich zákony o neutralitě znesnadňovaly nákup a transport válečného*

⁴ Kolektiv autorů. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. S. 570. ISBN 73/508-21-8.5

*materiálu.*⁵ Zdálo by se, že Francie je předem poražena, protože i ona měla nedostatek vojáků. Teď navíc situaci zhoršovaly i koloniální armády ze severní Afriky, které nemohly přijít na pomoc jako v první světové válce. Musely si bránit svá území před Itálií, které se stala nepřítelem kvůli svému spojení s Německem. Kritické zásoby materiálu i malý počet mužů v armádě byl zřejmý a Německu tudíž nic nebránilo vést devastující pochod Polskem. Polská armáda byla téměř rozdracena a Hitler si mohl začít dělat nároky na další dobytá území - ve Francii. Francouzská armáda pracovala ze všech sil na vybudování opevnění hranic, ale stále nedosahovali takových kvalit, jaké mělo německé opevnění – Siegfriedova linie. Původně vybudovaná francouzská Maginotova linie se ukázala jako velice nedostatečná – ač při bojích naprosto nepřekonatelná, dala se velmi lehce obejít.

Zimní měsíce roku 1940 se bojovalo jen málo a Německo se mohlo zásobit na další boje. Železná ruda přitékala ze Švédska přes Norsko, syntetickou ropu získávalo Německo z Rumunska.

„Na jaře roku 1940 vládl ve Francii a v Anglii velký neklid. Parlamenty kritizovaly způsob vedení války. Paul Reynaud svrhl Daladiera, kterému vyčítal nečinnost, a stal se ministerským předsedou.“ Situace se stávala velmi naléhavou, Německo dobylo další dva státy – Dánsko a Norsko. Spojenci byli přesvědčeni, že mohou provést protiútok a ten se jim také podařil. Přesto spojenci Norsko opustili (z důvodu obavy před silným německým letectvem) a místo obrany nechali německou armádu, aby se shromáždila na belgických a nizozemských hranicích. Neutralita Belgie, Nizozemí i Lucemburska byla porušena. *„Pátého dne ofensivy byla naše fronta prolomena v šířce padesáti kilometrů. Do tohoto průlomu se vrhaly německé obrněné divize. Cesta na Paříž byla otevřená, ony se však obrátily na západ k lamanšským břehům. Z Belgie se valil proud uprchlíků, vyhnaných ze svých domovů bombardováním, strachem před nacisty a pověstmi, které šířili nepřátelští agenti. Stejná psychóza útěku se zmocnila i obyvatel Francie. Brzy na silnicích byly miliony mužů, žen a dětí, (cca 8 milionů lidí) káry, automobily*

⁵ MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 1994. S. 429. ISBN 80-7106-098-4

a dobytek, které znesnadňovaly a téměř znemožňovaly přesuny spojeneckých armád.“⁶

Francie se ocitla v pravém válečném stavu.

3. Krize: květen - červen 1940

V měsících květnu a červnu roku 1940 došlo k několika tragickým náhodám, které poznamenaly nadcházející válečné roky nejen ve Francii ale i v celé Evropě. Na pomoc Francii se v květnu vrací ze Sýrie generál Weygand (zarytý pravičák, antikomunista a příznivec buržoazie), který shledává situaci nanejvýš alarmující a tragickou. *„Němci se dostali až na mořské pobřeží; Weygand neměl se svými armádami na severu jinou možnost komunikace, než dostat se k nim letadlem. Vydal ihned generálu Billottovi, generálu Gortovi a belgické armádě rozkaz, aby zaútočili směrem na jih. Aby odřízli německý koridor a situace ho vyžadovala; nepodařil se a) protože generál Billotte, který ho měl koordinovat, byl zabit při automobilovém neštěstí, b) protože první armádní skupina byla ve velkém zmatku odříznutá od zásobování a „její schopnost akce v té chvíli nestačila zvládnout náhlou změnu fronty.“*

„Nešťastné události se jen hrnuly. Dvacátého sedmého kapituloval belgický král. Dvacátého osmého začal generál Gort v Dunkerque nalodovat své oddíly. Když se generál Weygand přesvědčil, že nelze svést bitvu, kterou naplánoval, vydal rozkaz bránit předmostí v Dunkerque a zachránit po moři vše, co může být zachráněno. Tuto akci proslavilo hrdinství anglických a francouzských námořníků a tisíců britských civilistů, kteří připluli do Dunkerque na všem, co se v Anglii udrželo na vodě, a dobrovolná oběť francouzských divizí, které pod vedením generála de la Laurencie bránily předmostí až do posledního nalodění. Dvě stě šedesát tisíc Angličanů a víc než sto tisíc Francouzů bylo převezeno do Anglie. Hitler však mohl oznámit, že v tomto krátkém tažení zajal milion dvě stě tisíc Holanďanů, Belgičanů, Angličanů a Francouzů. Na řekách Somme a Aisne zbývaly jen čtyřicet tři divize. Ještě víc než kdy předtím jim

⁶ MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 1994. S. 431. ISBN 80-7106-098-4

chyběla protitanková děla. Weygand se je pokusil nahradit pětasedmdesátkami⁷. Vojenské útvary dostaly rozkaz, aby zaujaly pozice do hloubky. Nerovnost sil však byla tak velká, že se nepřátelský průlom jen slabě bráněné fronty zdál nevyhnutelný. Jedna německá kolona prorazila přes Forges-les-Eaux k Seině; Paříž byla ztracena. Armády nebyly jen vyčerpané; byly rozložené. Individuální hrdinské činy byly stále nespočetné. Mnoho jednotek za velkých ztrát, jen pro čest, bránilo přechody přes řeky. Ale nepřítelova úplná letecká převaha znemožňovala velení. V této nové válce dominovalo letectvo a spojenci nebe ztratili. V noci z desátého na jedenáctý červen vypověděl Mussolini Francii válku; nás velvyslanec François-Poncet to označil za „ránu dýkou do zad“. Po něm tuto charakteristiku opakoval Roosevelt.“⁸

Paříž padla do rukou nepřátel, stala se otevřeným městem a francouzská vláda se rozhodla, že nemá nadále cenu bránit hlavní město a přesunula se do Tours. Země byla ve velmi špatné situaci, veškeré příkazy vedení armádu spíše dezorientovaly a Francie během prvních pěti dnů útočení ztratila více území než za celou dobu první světové války. Amerika odmítala pomoci a západní Evropa se pomalu ale jistě dostávala pod Hitlerovu nadvládu. Francouzské město Tours, kam se přesunul vládní kabinet, bylo bombardováno jen několik málo dní poté a stávalo se také troskami. Vládní kabinet v nastalém zmatku uprchl do Bordeaux, kde došlo k dalším jednáním. Všichni ministři se zachovali více než poráženecky a začalo se spekulovat o příměří. Všeobecná panika gradovala.

Které kroky by měla Francouzská republika učinit, aby se mohly navrátit klidné časy, ptali se francouzští občané sami sebe každou minutu. Velká Británie nepřímou navrhovala, aby Francouzi uzavřeli s Němci příměří. (Nehledě na dohodu mezi VB a Francií podepsanou v březnu t.r. o neuzavírání separátního míru či příměří s Německem). Velká Británie má ale před podpisem příměří podmínku – aby francouzské bitevní lodě byly přepraveny k britským břehům. Nesměly se za žádnou cenu dostat do rukou německé armády. V zemi panoval obrovský zmatek, ministerský předseda Reynaud si netroufá cokoliv rozhodovat a již nechce být za nic odpovědný,

⁷ Kanón ráže 75mm.

⁸ MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 1994. S. 432. ISBN 80-7106-098-4

protože všichni se vzájemně obviňovali z neúspěchů. Po domluvě s prezidentem Lebrunem podává 16. června demisi a na jeho místo přichází maršál Pétain, válečný hrdina z 1. světové války, budoucí „spasitel“ národa. Pétain je přívržencem názoru požadujícího zastavení bojů. Poté, co se stal premiérem, vysílá k Hitlerovi a k Mussolinimu dotaz ohledně podmínek příměří. Pétainovým největším zastáncem se v této době stává Pierre Laval, představitel francouzské buržoazie a kolaborace.

Jak je vlastně možné, že se k moci dostal maršál Pétain, když do té doby nehrál v politice nijak významnou roli a pomineme fakt, že v roce 1940 mu bylo už 84 let? Jednoznačně to byla velká osobnost, která se těšila všeobecné úctě, byl členem Francouzské akademie a byl nesmírně populární. Jeho oblíbenost se zakládala na úspěších války. (Viz jeho životopis níže).

Pro tehdy ještě málo známého generála Charlese de Gaulla, státního podtajemníka války, je předání moci do rukou sympatizantů fašismu nepřijatelné a emigruje ve svých 50 letech do Londýna, odkud pomocí britského rozhlasu vyzývá Francouze k odboji. Pro něj byla žádost o příměří ukázkou skutečné slabosti Francie. Byla to jediná země, která požádala okupanty o příměří. „*De Gaulle později napsal: 'Francie prohrála bitvu, ale neprohrála válku.'*“⁹ Později se právě tento „neznámý“ muž stává představitelem svobodné Francie.

⁹ Kolektiv autorů. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. S. 576. ISBN 73/508-21-8.5

4. Vichy jako „z nouze ctnost“

4.1 Maršál Pétain jako hrdina a otec vlasti

Henri Philippe Bénoni Ome Joseph Pétain se narodil 24. dubna 1856 do katolické rodiny v Cauchy-à-la-Tour (město ležící na severu Francie). Philippe (právě tohle jméno si vybral k užívání) se narodil jako čtvrtý z osmi dětí do starého rolnického rodu. Matka zemřela brzy po narození a otec se znovu oženil. Katolická výchova ovlivnila jeho způsob myšlení, takže se jako mladý chtěl stát knězem a do 14 let sloužil mše jako ministrant.

V roce 1870, když mu bylo 14 let, ho ohromily válečně příběhy, které mu vyprávěl jeho strýc – voják ve velké armádě samotného Napoleona. A právě v témže roce se odehrála i francouzsko-pruská válka, která na něj měla taktéž velký vliv. Rozhodnutí bylo jasné, před kariérou kněze zvítězila vojenská dráha.

Roku 1876 se stává žákem Vojenské školy v Saint-Cyr (velice významná vojenská škola, jejíž prestiž se zachovala až do dnešní doby). Patří spíše mezi horší studenty a neúčastní se ani koloniálních výbojů. Během Dreyfusovy aféry¹⁰ však vyjádří svůj názor, že kapitán Dreyfus je nevinný, a je obviněn, že nehájí zájmy armády a dělá jí špatnou pověst. Od té doby se Pétain stará o politiku jen výjimečně a své osobní názory raději nikomu nesvěřuje.

Od roku 1900 začíná zaznamenávat úspěchy a pomalu stoupá nahoru. Nejprve je jmenován velitelem praporu, poté zástupcem profesora pro původní bojové taktiky na vojenské škole v Paříži a zde se také později stává profesorem pěchotní taktiky.

¹⁰ „Dreyfusova aféra byl politický skandál, který koncem 19. století hluboce polarizoval a destabilizoval francouzskou Třetí republiku. Hlavní postavou této aféry byl židovský důstojník francouzského generálního štábu Alfred Dreyfus, který byl v roce 1894, na základě zfalšovaných důkazů, obviněn vojenským soudem ze špionáže pro Německé císařství. Dreyfus byl dvakrát soudem shledán vinným, posléze omilostněn a nakonec rehabilitován s tím, že odsouzení mělo být založeno na falešných dokumentech. Ve veřejnou známost celou záležitost uvedl spisovatel Émile Zola, který v literárních novinách L'Aurore (Úsvit) 13. ledna 1898 uveřejnil otevřený dopis francouzskému prezidentovi Félixu Fauremu s názvem J'accuse! (Žaluji!), ve kterém apeloval na propuštění Dreyfuse. Na Dreyfusovu obranu se postavila řada známých osobností, mimo jiné i Octave Mirbeau, Anatole France, Jules Renard, Charles Péguy, Marcel Proust a Georges Clemenceau.“

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Dreyfusova_af%C3%A9ra> [cit. 18. října 2010]

V roce 1912 se stává velitelem jednotky, kde se jeho přímým podřízeným stává podporučík Charles de Gaulle. Pétain také velmi často kritizuje některé vojenské taktiky, které v boji znamenají velké ztráty lidských životů. Nejvyšší vojenští velitelé jsou však stále poníženi porážkou Francie z roku 1870 a proto chtějí bojovat za každou cenu nehledě na životy. Jeho kritika mu přináší z vyšších míst pouze nepřátelství. V 1. světové válce se ale ukazuje, že měl pravdu.

Ve svých 58 letech (červenec 1914) chce odejít do důchodu, protože ministr války odmítl jeho jmenování do hodnosti generála. Ovšem už 3. srpna téhož roku stojí v čele 4. brigády v Belgii a je jmenován brigádní generálem. Mezi vojáky je velice oblíbený, protože za každou cenu chce chránit jejich životy. V červnu roku 1915 jsou úspěchy tak známé, že je pověřen velením 2. francouzské armády.

V únoru 1916 přichází zásadní zlom v jeho životě – Bitva u Verdunu¹¹. Díky němu zaznamená Francie vítězství, protože zde mohl využít své poznatky z taktiky.

Od té doby je Pétain nazýván jako „hrdina od Verdunu“. Jeho charisma nejvíce zapůsobilo na mladé vojáky, kteří dosud nebyli boje znalí a kteří v něj měli naprostou důvěru. Právě tato důvěra byla hlavním faktorem pro vítězství. Požadoval, aby se každému vojáku, který bude zraněný, dostalo maximální péče a vojáci mu za to byli velmi oddaní. Pod jeho velením byla vytvořena tzv. „posvátná cesta“, na které byly rozestavěny ambulance, zásobovači střeliva a paliva. Dalším důležitým bodem pro vítězství v bitvě byla letecká podpora. Byl to právě on, kdo vytvořil na obloze v březnu roku 1916 nekonečný proud tryskových stíhaček, které nedovolovaly nepřátelským letounům, aby ničily francouzské vojsko. Všichni se tak mohli plně soustředit na boj, protože věděli, že „vzduch je čistý“.

¹¹ „Bitva u Verdunu byla jedna z největších bitev první světové války. Padlo při ní na obou stranách zhruba 700 000 vojáků. Krvavá bitva trvala od 21. února 1916 do 18. prosince 1916, což je přibližně 10 měsíců.“

Dopis francouzského vojáka: (dokazující hrůzu bojů)

"Milá matko, překročili jsme les Vaux Chapitre. Je to hrůza, jeden trychtýř vedle druhého, v každém leželi tři nebo čtyři mrtví, Francouzi i Němci, jeden přes druhého. Jsou tady mrtví z října, pod nimi ti, co zemřeli v červnu, a pak už jen holé kostry těch březnových. Někteří ještě vypadají, jako by spali, modré a šedé uniformy jsou dnes nazelenalé. Nacházíme kusy těl, jsou téměř jako stromy, které tady nemají ani koruny, ani větve. Střely je roztrhaly až ke kořenům. Je tady pusto a ticho. Obrovský hřbitov lidství. Přeskakujeme mrtvé, bojíme se jich. Zítra jdeme do útoku. Modli se za mne."

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_u_Verdunu> [cit. 19. října 2010]

Pétain těží ze své pozice a dne 15. května 1917 je jmenován vrchním velitelem francouzských vojsk. Protože dobře zná otřesné životní podmínky vojáků během bojů, rozhodne se využít svých pravomocí a mění, co se dá. Nechce plýtvat životy vojáků, aby dosáhl za každou cenu vítězství, a tím si definitivně získává podporu celé armády. Nespokojenost, která byla vyvolána předchozím špatným vedením, je uklidněna, vojáci se nebouří a cesta k celkovému vítězství Francie je díky brigádnímu generálovi Pétainovi otevřena.

Po příměří je Pétain jmenován do hodnosti maršála. Tato nejvyšší armádní hodnost je udělována generálům za výjimečné úspěchy. *„Maršál nosí nárameníky se sedmi hvězdami, a při svém jmenování obdrží hůl - modrý válec s hvězdami, za dob monarchie s fleurs-de-lis (stylizovaná lilie, znak francouzských králů) a za období císařství s orly. Na holi je latinský nápis: "Terror belli, decus pacis." (Strach za války, ozdoba v míru).“¹²*

V roce 1919 je maršál Pétain zvolen členem Francouzské akademie věd. Ve věku 64 let v roce 1920, 14. září, se žení, ale potomků se nedočká.

Roku 1931 je nahrazen generálem Weygandem na postu nejvyššího velitele armády a je jmenován generálním inspektorem pro leteckou obranu území. Snaží se vybudovat letectvo, které by bylo nezávislé na pozemním a námořním vojsku. S tím také souvisí to, že požaduje dalších 250 milionů franků na dokončení Maginotovy linie, což byly v té době obrovské peníze.

V době rychlého střídání vlád ve 30. letech je i on, jako jeden z mnoha, zvolen na ministerský post. Jedná se o místo ministra války, ale doba na ministerstvu není závratně dlouhá. Právě naopak. Od 9. února 1934 do 8. listopadu téhož roku, kdy byl svržen celý kabinet. Během svého působení v ministerském křesle se dále snaží podporovat dobudování Maginotovy linie, ale zároveň musí přesvědčovat ostatní, že bez silné a perfektně vybavené armády je opevnění k ničemu. Proto zanedlouho po svém jmenování vyhrává hlasování o úvěru pro další modernizaci armády ve výši 1.275 miliard franků. Má to štěstí, že stále těží z pověsti maršála, který je schopen

¹² Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Mar%C5%A1%C3%A1l_Francie>,[cit. 10. března 2012]

ušetřit krev svých vojáků. Celá Francie spoléhá v případě národního ohrožení na maršála Pétaina.

Před vypuknutím 2. světové války je maršál jmenován velvyslancem ve Španělsku a je v blízkém kontaktu s generálem Frankem. Po několika měsících od začátku jeho působení ve Španělsku však vypukla válka a Pétain se vrací zpět, aby se stal místopředsedou ve vládě Paula Reynauda. 14. června 1940 je Paříž obsazena německou armádou a celá vláda prchá do Tours a později do Bordeaux. Aby nebyla země galského kohouta úplně ztracena a pohlcena Německem, stává se Pétain jedním z hlavních zastánců příměří. Po dlouhých vládních jednáních je nakonec rozhodnuto, že o příměří bude požádáno přes španělskou vládu. Bitva o Francii je prohrána.¹³ Příměří je nakonec oznámeno v radiovém vysílání dne 17. června a Pétanova řeč začíná takto: „S těžkým srdcem vám musím oznámit, že je třeba ukončit všechny boje...“. Tato věta má obrovský morální dopad na všechny celky francouzské armády, které s příměřím, začínajícím 25. června, nesouhlasí.

V tomtéž radiovém vysílání Maršál předesílá i svůj záměr vytvořit vlastní režim a tento čin nazývá jako „dar své osoby Francii“.

4.2 Podmínky a podpis příměří

Podmínek příměří ze strany Německa bylo hned několik a Francie je, ke své hanbě, splnila do poslední, aby jednání mohla vůbec začít. Hitler tedy dosáhl toho, co si předsevzal. Jednalo se o likvidaci francouzské armády – pozemní a vzdušné síly. Mohla zůstat pouze symbolická armáda složená ze 100 tisíce mužů, ovšem bez tanků a těžkých děl. Co se týkalo námořnictva, admirálové zůstali věrni Pétainovi a žádná

¹³ „Bitva o Francii (Fall Gelb, 10. května - 22. června 1940) byla mohutná vojenská operace. V této bitvě bojovali na jedné straně vojáci Třetí říše a Itálie proti spojencům. Bitva skončila obrovským vítězstvím Osy. Byla prokázána síla nových zbraní jako byly tanky, letadla a výsadkáři. V bitvě o Francii se nerozhodlo pouze o osudu Francie, ale také o osudu celého Beneluxu. Tyto státy byly osvobozeny až po čtyřech či pěti letech. Německá Třetí říše se předvedla jako vojenská mocnost Evropy. Spojenci byli tvrdě poraženi a Velkou Británii před nevyhnutelnou porážkou zachránila pouze její ostrovní poloha. Samotné tažení trvalo 32 dní a bylo svedeno nespočet bitev. Německý plán útoku se ukázal jako velice účinný a spojence zachránila před totální katastrofou evakuace z přístavu Dunkerque.“
Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_o_Francii> [cit. 28. března 2012]

z lodí do Velké Británie neodplula. „Dne 3. července proto Britové provedli u alžírského pobřeží i v dalších přístavech náhlý přepad francouzské námořní eskadry (operace Katapult) a část lodí potopili. Pétainova vláda přerušila oficiální styky s Británií a ta v odvetu vyhlásila námořní blokádu Francie a jejích severoafrických území.“¹⁴ Francouzská republika také musela vydat všechny občany německé říše, kteří žili na jejím území nebo v jejích koloniích. Pétain marně doufal, že se bude jednat pouze o armádní zběhy, ale Hitler chtěl všechny Němce. Na oplátku ovšem nebyli všichni francouzští zajatci předáni zpět do své země, jak se předpokládalo, ale museli zůstat v táborech pro ně určených a pracovat pro Třetí říši.

V 18:50 dne 22. června roku 1940 bylo mezi Francouzskou republikou a německou Třetí říší podepsáno příměří, které vstoupilo v platnost v noci 24. na 25. června. Německými zástupci byli Adolf Hitler, maršál německé armády Wilhelm Keitel, jeden z nejvlivnějších členů NSDAP Rudolf Hess, říšský maršál a zástupce Adolfa Hitlera po celou dobu války Herman Göring, ministr zahraničních věcí Joachim von Ribentrop a vrchní velitel německého loďstva Erich Raeder. Na francouzské straně podepsali příměří generál Charles Huntziger, generál letectva Jean Bergeret, vice-admirál Maurice Le Luc a diplomat Léon Noël.

Podepisovací akt se udál na stejném místě jako podpis příměří k ukončení 1. světové války v roce 1918 (mezi Německem a Francií a jejími spojenci), což si přímo vyžádal Hitler.

Jednalo se vagon, který byl přistaven na pasece u Rethondes v Compiègneském lese na severu Francie, právě v místě, kde stála socha generála Focha – hrdiny z 1. sv. války. Dnes je toto místo pamětihodností a je nazýváno Mýtinou příměří.

¹⁴ Kolektiv autorů. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. ISBN 73/508-21-8.5

4.3 Rozdělení země na svobodnou a okupovanou zónu

červenec 1940 – listopad 1942

Zone occupée = okupovaná zóna

Zone libre = svobodná zóna

Zone militaire/interdite = vojenská/zakázaná zóna (linka kolem západního pobřeží)

listopad 1942 – září 1943

Ligne de démarcation = demarkační linie

Světlý kousek na východě země – italská zóna, ke které patřil i ostrov Korsika ve Středozezemním moři

říjen 1943 – léto 1944

Korsika byla osvobozena již v říjnu 1943.

Na předchozích obrázcích je patrný postup Německa při obsazování francouzského území od léta 1940 do léta 1944. Okupace země byla rozdělena do 3 částí.

Podepsáním příměří bylo francouzské území rozděleno na 2 části. Tam, kde se německá armáda zastavila při expanzi do Francie, byla naznačena hranice – demarkační linie, která oddělovala obě hlavní pásma (zóny, části).

Severně od hranice se nacházela tzv. okupovaná zóna, která spadala pod vojenské pravomoci Německa a platila zde stejná práva jako v Německu. Veškeré francouzské úřady na této straně linie podléhaly německému vedení. Toto území pokrývalo cca 3/5 celé země a Němci mohli díky němu ovládat strategická místa jako kanál La Manche a hlavní město Paříž.

Jižně od této hranice se nacházela tzv. svobodná zóna (menší území, někdy také nazývané jako neobsazené či jižní pásmo), která byla spravována vládou v čele s Pétainem. Tato vláda sídlila v lázeňském městě Vichy (podle názvu města je režim označován jako Vichistický) a svobodnou Francii pojmenovala jako Francouzský stát - tím skončila éra Třetí Francouzské republiky. Obecně byla tato část francouzského území považována za kolaborantskou s německým fašismem, vzhledem ke vztahům, které panovaly mezi hlavními představiteli režimů.

Našli bychom zde ještě jednu malou část na jihovýchodě země, která byla ovládaná Itálií (od listopadu 1942) a pásmo s městy Lille a Arras podřízené německému velitelství v Bruselu nacházející se na severu země. Na severo-východě bylo ještě malé území s městy Štrasbourg a Metz, které Německo anektovalo a jeho obyvatelé (francouzští státní příslušníci, cca 140 000 lidí) se museli stát německými občany pracujícími pro armádu a část se musela přestěhovat do svobodné zóny (cca 70 000 lidí).

Takto nešťastně skončila éra Třetí Francouzské republiky, která trvala od roku 1870 (v některých pramenech se také uvádí rok 1875, kdy byla přijata ústava) do 10. července roku 1940, kdy byla Pétainovi vyslovena důvěra Národním shromážděním a byly mu svěřeny zákonodárná i výkonná moc. De Gaulle posléze tvrdil,

že období Třetí republiky nikdy neskončilo, nicméně po válce v roce 1945 byla ustanovena Čtvrtá Francouzská republika. Čtyři roky, kdy bylo francouzské území nazýváno Francouzským státem a hlavním městem bylo Vichy, jsou tedy plně právoplatné.

4.4 Město Vichy

Ospalé lázeňské město Vichy ležící ve střední Francii se stalo oficiálním sídlem vlády Francouzského státu v čele s maršálem Pétainem v roce 1940. Důvodů, proč bylo vybráno právě toto město, bylo hned několik.

1) Vichy leželo poměrně blízko demarkační linie, takže nic nebránilo sledování toho, co se dělo v obsazené zóně. Vlaku z Vichy do Paříže jel pouhých 4 a půl hodiny. Některé zdroje také uvádí, že město bylo vybráno kvůli blízkosti rodného sídla Pierra Laval, Pétainova zástupce a následníka. Laval byl krajní pravičák a silně fašisticky orientovaný politik. A hlavně byl také německým chráněncem.

2) Dalším důvodem, proč se vláda uchýlila právě do Vichy, a historiky je považován za nejdůležitější, byly velké ubytovací kapacity. Celý vládní kabinet včetně náměstků, poradců, sekretářů, spojovatelů atd. se nemohl přestěhovat jen tak někam, protože potřeboval obrovské prostory. Díky lázeňství byly ve Vichy desítky hotelů, restaurací, divadel atd. V plné sezóně zde mohlo být ubytováno dokonce až 100 tisíc lidí, takže místa byl opravdu dostatek. Turistický ruch také přinesl do Vichy různé vymoženosti moderní doby – např. telefony, elektrické rozvody, poštu... zkrátka ideální spojení s okolním světem, aby hosté mohli během rekreace komunikovat se světem. A přesně to potřebovala i nově vytvořená vláda.

„Pétain se usadil ve třetím patře Hôtel du Parc, Laval o patro níž. Ministerstvo vnitra zabralo kasino, ministerstvo kolonií, což vyvolalo pobavení, Hôtel de l'Angleterre (v překladu Anglický hotel). Menší ministerstva obývala menší hotely. Podmínky byly velmi stísněné, protože ložnice sloužily přes den jako kanceláře, koupelny se využívaly jako registratury. Nepohodlí ve Vichy vzrostlo během první zimy, protože město bylo

zařizeno jen na letní turistickou sezonu a s topením se nepočítalo. Jednomu předvídavému ministru, který se sháněl po uhlí, řekli, že vláda odjede z Vichy před Vánoce. Záměrem byl návrat do Paříže, jak příměří dovolovalo. Němci však k této myšlence poněkud ochladli a jednání o přesunu se táhla po celé léto. Také se mluvilo o přesunu do Versailles. Nakonec však k žádnému přesunu nedošlo a z prozatímního hlavního města se stalo stálé.“¹⁵

670 poslanců od té doby po dalších několika let sídlilo ve městě Vichy. Název Vichy je proto historiky často užíván pro označení režimu, který panoval mezi roky 1940 - 1944.

Celá země získala ve Vichistickém režimu novou naději a nový hnací motor, pro který byl ovšem nejdůležitější samotný kult osobnosti maršála Pétaína, Francouzi někdy také nazývaný „maršálismus“. Nelze ovšem hovořit pouze o nadšení... Dokud si francouzský národ myslel, že Pétaín zvolil pouze vyčkávací taktiku, vládla všeobecná spokojenost a režim byl respektován. Situace se ovšem změnila, když celou zemi obletěly fotografie, na kterých si maršál podává ruku s Adolfem Hitlerem na schůzce v Montoire-sur-le-Loire dne 24. října 1940. Zobrazení stisku ruky pokrylo francouzské zdi od severu po jih a skutečná politika vichistické vlády se dostala na světlo. Okupovaná část Francie poznala, že s kolaborantským režimem musí přestat počítat.

Změnilo se vše, včetně tradičního hesla francouzské republiky: „Svoboda, Rovnost, Bratrství“, které bylo nahrazeno novým mottem: „Práce, Rodina, Vlast“. Velmi často bylo ovšem parodováno na „Zrada, Hlad, Vězení“, protože ve francouzštině jsou v obou heslech stejná počáteční písmena: „Travail, Famille, Patrie“ a „Trahison, Famine, Prison“. Takový byl pohled běžných občanů na nový režim...

¹⁵ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 156. ISBN 80-7341-912-2

4.5 Události Vichistického režimu – režim osobní moci

Dne 11. července 1940 převzal maršál Pétain veškerou moc a prohlásil se vůdcem francouzského státu. Pierre Laval¹⁶ mu jednoho dne řekl: „Jestli pak, maršále, znáte rozsah svých pravomocí? Jsou o dost větší, než měl král Ludvík XIV., protože Ludvík XIV. musel svoje rozhodnutí předkládat parlamentu, zatímco vy nemusíte – žádný parlament nemáme.“ Pétain odpověděl: „Ano, to je pravda!“.¹⁷ Tento důstojný 84letý „stařík“, stále nesoucí svatozář z vítězství u Verdunu, měl tedy ve svých rukou všechna rozhodnutí. Byly to konstituční akty, které z třetí republiky vytvořily „francouzský stát“, kde měl „šéf“ Pétain svěřenou moc zákonodárnou i výkonnou. Celá svobodná zóna mu přísahala věrnost – vojáci i vládní funkcionáři. Jeho zástupcem následovníkem se stal, již výše zmíněný, Pierre Laval, který zastával funkci ministra zahraničních věcí. Byl to typ buržoazního politika, kterému se v podobě nového francouzského státu splnil dlouholetý sen – kolaborace s nacisty. Představoval si nové uspořádání Evropy, „nový pořádek“ s německo-francouzskou nadvládou. Ve skutečnosti se ovšem jednalo opravdu pouze jen o sen, protože nacisté nikdy nepočítali s francouzskou spoluprací a dělením moci, při budování nové říše.

4.6 Kolaborace – politická i hospodářská

Prvním symbolem opravdové kolaborace s nacisty se stala osudná schůzka v Montoire. Proč osudná? Přesto, že se jednalo pouze v obecné rovině, (protože Hitler nabídl Pétanovi schůzku 2 dny předem a ten neměl čas na diskuzi se svými poradci), byl maršál vyfotografován s vůdcem.

¹⁶ Pierre Etienne Laval (28. června 1883, Châteldon – 15. října 1945, Fresnes) byl francouzský politik. Byl čtyřikrát prezidentem Rady ministrů - premiérem v dobách Třetí republiky. Po německé invazi v roce 1940 se stal členem vlád Vichistické Francie a také premiérem. Po osvobození Francie v roce 1945 byl zatčen, odsouzen k trestu smrti za vlastizradu a popraven zastřelením.
Zdroj: < http://cs.wikipedia.org/wiki/Pierre_Laval>. [cit. 31. března 2012]

¹⁷ <<http://fr.wikipedia.org/wiki/P%C3%A9tain>> [cit. 28. března 2012], vlastní překlad

A aby toho nebylo málo, za pár dní na to oznámil v radiovém projevu, že Francie „vstupuje na cestu spolupráce s Německem“. Skutečným důvodem, proč se Hitler chtěl setkat s Pétainem, byly francouzské kolonie v Africe. Plán byl jasný.

Francie se vzdá Maroka ve prospěch Španělska – tím by se Hitlerovi podařilo přesvědčit generála Franka, aby se stal jeho spojencem, a dále se jednalo o Korsiku a Tunisko, které by měly připadnout Mussolinimu. Pétain však zůstal ostražitý a nic z toho Hitlerovi nepřislíbil. Pro maršála byla ovšem tato kolaborace způsobem, jak dosáhnout každodenního života francouzských občanů, a proto byl velmi zklamán a dotčen, že vsadil svoji prestiž, která nepřinesla žádné pozitivní výsledky. Ještě horšího zklamání, ba i strachu, se maršál dočkal i v prosinci 1941 po rozhovoru s Hermannem Göringem. Pétain mu představil svoji ideu na rovnoprávnější francouzsko-německé spojení, stal se však terčem Göringovy kritiky a dokonce i výhrůžek. Tato idea byla okamžitě smetena ze stolu a jednalo se dále, jakoby ani nebyla přednesena.

Francouzští kolaboranti se spletli v jednom. Mysleli si, že pokud budou s Německem spolupracovat, nepotká je stejný osud jako Polsko. To však nacisté vůbec neměli v plánu, protože francouzský národ neřadilo do stejné etnické kategorie jako Slovany. Francie měla být vykořisťována, ale ne zničena. Takže přesto, že Francie netrpěla tolik jako Polsko, nebylo to díky Pétainovi a jeho umění vyjednávat, ale jen díky tomu, že to nikdy nebylo německým záměrem.

Co se týkalo ekonomiky, požadavky Německa se denně stupňovaly. Francie sloužila jako zásobovač německé armády. Dne 26. listopadu 1941 přistoupil Laval na žádost Němců, kteří chtěli, „*aby se Francouzi vzdali své kapitálové účasti na měděných dolech v jugoslávském Boru. O tři dny později předal, bez náhrady zlaté*

rezervy, jenž Francii svěřila Belgická národní banka. V obou případech Laval tvrdil, že Francie musí podat <<svědectví o své dobré vůli>>, a odmítl protesty ministra financí Bouthilliera.¹⁸

Aby se podobné extempore již neopakovalo, a také protože byl Laval již opravdu nesnesitelný, došlo k tzv. Palácovému převratu. Tak dlouho spoléhal maršálův zástupce na svoji nepostradatelnost, až ho Pétain 13. prosince vyhodil. Problém nebyl v kolaboraci s Němci, tomu se zabránit nedalo, ale v tom, že tím ničeho nedosáhl. Maršál nařídil Lavalovi domácí vězení a zákaz vycházení. Jakmile jeho ochraňovatel, velvyslanec v Paříži, Otto Abetz zjistil, co se stalo, vyrazil Lavala do Vichy vyzvednout. Nechal ho ihned propustit a vrátil se s ním do Paříže. Přes veškeré ujišťování francouzské strany, že se nic nemění, se Němci rozzuřili a kompletně uzavřeli demarkační linii i pro státní úředníky. Vichy se bez Lavala trápilo, protože Němci dělali naschvály. V lednu 1941 situace začínala být již opravdu kritická a Pétain ho chtěl vzít zpět. V ten moment změnilo postoj Německo a odmítli Lavala vydat, protože takhle alespoň mohli držet Vichy v šachu a požadovat další ústupky. Na Lavalovo místo ministra zahraničí nastoupil admirál François Darlan a Němci se rozhodli, že mu budou důvěřovat a zkusí to s ním.

Admirál Darlan sehrál velmi zvláštní úlohu v tomto politickém režimu. „*Hlavní rozdíl mezi Darlanem a Pétainem byl v domácí politice. Darlanovou prioritou, a prioritou technokratů v jeho vládě, bylo umožnit Francii, aby si hospodářsky udržela své pozice v nové Evropě. U Darlana byla tedy shoda mezi domácí a zahraniční politikou největší, protože zatímco Laval byl cynický vůči domácí politice a v první řadě se zajímal o kolaboraci, a Pétain se primárně zajímal o kolaboraci kvůli usnadnění vnitřní reformy, byly pro Darlana obě věci neoddělitelné.*“¹⁹ Darlan po celou dobu, co byl u moci, tajně doufal v urovnání. Ani on sám nevěděl, kam až bude potřeba zajít. Kolaboroval s Němci jen do té míry, aby vyjádřil svůj trvalý zájem o sblížení, ale pokud by se jednalo o účast ve válce, jasně Německu vzkázal, že země není připravena ani materiálně ani morálně.

¹⁸ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 186. ISBN 80-7341-912-2

¹⁹ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 190. ISBN 80-7341-912-2

Byl pod obrovským tlakem a pomalu upadal do Pétanovy nemilosti, stejně jako před rokem Laval. Pétain byl zklamán, že Darlan v podstatě nedosáhl žádných výsledků. A situace se pro ministra zahraničí ještě zhoršila, když Spojené státy americké vstoupily v prosinci roku 1941 do války. Byla to velká rána do vichistické neutrality, protože hlasy z Washingtonu naléhaly na Darlana, aby odepřel Německu jakékoliv využití francouzských základů v severní Africe. Z druhé strany se jednalo o naprosto stejný nátlak. Němci vyvíjeli nátlak, základny chtěli pro sebe, a manévrovací možnosti již tak zdiskreditovaného politika se rychle zmenšovaly. Moc přátel už mu nezbývalo.

Dne 26. března 1942 se Pétain tajně sešel s Lavalem. Ve skutečnosti ho nenáviděl úplně stejně jako před jeho sesazením, ale protože Darlanova politika se stávala jen horší a udělal několik chyb, maršál už neměl jinou možnost. Dne 17. dubna Darlan rezignoval. Jeho následující politická kariéra už byla velmi krátká. Poté, co se v Alžírsku prohlásil Pétainovým zástupcem, byl maršálem vyloučen z národního společenství, a na konci téhož roku byl zavražděn jistým mladíkem. Pravděpodobně se jednalo o nájemnou vraždu. Laval se vrátil k moci a prohlásil, že „*učiní Francouze šťastnými i proti jejich vůli*“.²⁰ A tehdy začalo, i přes morální výhrady, opravdové kolaborantské peklo. Všichni totiž předpokládali, že Německo vyhraje válku a poté se bude chtít se svými nepřáteli vyrovnat.

Ve skutečnosti se Vichy velmi spletlo, co se týkalo Hitlerových plánů s Francií a pramálo mu na ní záleželo. Byl spokojený, že může systematicky vysávat francouzské hospodářství a to bylo všechno, co pro tuto chvíli požadoval. Hitlerovy plány se týkaly připojení Burgundska a Flander do Velkogermánské říše a navrácení hranic Francie do roku cca 1500. Jednalo by se v podstatě o přibližně stejnou část země, kde se v období 2. světové války nacházela svobodná zóna, což je přibližně polovina aktuální rozlohy země. O těchto úvahách neměli vůdcové svobodného režimu ani nejmenší tušení. Byla zde ještě další věc. Hitler se zavázal Itálii, že jí po skončení války splatí dluhy za to, že ho podporovala. Bylo velice pravděpodobné, že i tato „splátka“ se bude týkat území francouzského státu.

²⁰ Kolektiv autorů. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. S. 581. ISBN 73/508-21-8.5

Co se týkalo hospodářské kolaborace, Francouzi využívali možnosti spojit ekonomiku s politikou. V tomto případě přicházela iniciativa většinou ze strany Němců, jako třeba výroba letadel ve francouzských továrnách pro Třetí říši. Vichy souhlasilo s tím, že francouzské továrny budou vyrábět německá vojenská letadla, ale na oplátku žádalo ústupky na demarkační čáře a propuštění zajatců. Bez úspěchu. Málokdy byly vyslyšeny francouzské požadavky a jednání se zdála téměř nekonečná. Dohoda byla nakonec podepsána, ale v úplně jiném znění, než se předpokládalo. Francie za to, že bude vyrábět letadla pro Německo, bude moci vyrábět letadla také pro sebe. Samozřejmě ne ve stejném množství, ale v poměru přibližně 2 : 1. *„Francouzský příspěvek Německu nebyl bezvýznamný: 27 procent německých dopravních letadel v roce 1942, 42 procent v roce 1943 a 49 procent v roce 1944 přišlo z Francie. Letadla vyrobená ve Francii zásobovala Rommelovu armádu v Africe v roce 1942 a německá vojska u Stalingradu v roce 1943.“*²¹

Paradox se nacházel v tom, že ačkoli se, ať už letadla nebo cokoliv jiného, vyrábělo pro Německo, francouzský lid to posilovalo, protože dělníci měli práci. Němci představovali hrozbu, ale zároveň novou hospodářskou naději. Vždy bylo vyjednáno, že alespoň malá produkce zůstane na domácím trhu. A také, pokud Německo chtělo, aby jej Francouzi zásobovali výrobky, muselo jim umožnit přístup k surovinám, což bylo výhodné.

Bohužel to nebyly pouze suroviny nebo movitý majetek, kterými měla Francie zásobovat Německo. Říše požadovala i francouzské dělníky a především pak mládež na nucené práce. Podle odhadů je uváděno, že včetně válečných zajatců, dosáhl počet transportovaných osob k číslu 4,5 milionu. Tyto praktiky samozřejmě vyvolávaly silný odpor a rostl masově národní obrozenecký odpor. *„Proti národně osvobozeneckému boji se vláda bránila zostřovanými represemi, legalizovaným terorismem, stannými soudy i popravami bez rozsudků. Byla urychlena deportace Židů a zesílena perzekuce jejich souvěrců francouzské národnosti.“*²²

²¹ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 198. ISBN 80-7341-912-2

²² Kolektiv autorů. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. S. 583. ISBN 73/508-21-8.5

A jak vypadal kolaboracionismus pro běžné občany? Němci se snažili propagovat svoji moc jakýmkoliv způsobem, a proto pořádali například různé výstavy. Výstava „Žid a Francie“ v roce 1942 přilákala několik stovek návštěvníků. Lidé si mohli prohlédnout například zabavené předměty, které pocházely z majetku deportovaných Židů. Pochopitelně přicházeli z pouhé zvědavosti, která je člověku vlastní, ale i tak mohli být označeni za kolaboranty, protože výstavy byly pořádány a financovány Německem. Stejně to bylo i s výukou němčiny. Kdo se v tomto období učil německy, byl považován za někoho, kdo již Francii „pohřbil“, nevěřil v její obrození a myslí si, že stav je trvalý.

Podobně se dalo usuzovat i podle čtenářů různých deníků. Nejúspěšnějším se stal politicko-literární kolaboracionistický týdeník *Je suis partout* (v překladu *Jsem všude*), který se prodával v nákladu až 300 000 výtisků. Jeho dopisovatelé byli jedni z nejostřejších stoupenců kolaboracionismu a především fašisté. Jeho čtenáři taktéž. Nutno ještě podotknout, že se nejednalo pouze o určitý region země, ale o celý stát.

4.7 Laval u moci

V dubnu 1942 se Pierre Laval vrátil zpět k moci v plné síle a dostal nový titul: „hlava vlády“. Tím bylo naznačeno, že Pétain byl již jen titulární hlavou státu a stával se čím dál tím méně důležitý. Laval převzal klíčová ministerstva – zahraničních věcí a vnitra a vyměnil členy vlády. Z předchozí vlády zbylo jen pouhých 5 členů a ti měli jen pramalý vliv na udržení starého pořádku. Z toho tedy vyplývá, že nová vláda byla výrazně více kolaborantská než ta původní. Přes veškeré úsilí, které Pierre Laval projevil, se měla německá politika stát tvrdší ve třech směrech. *„Za první, na začátku roku 1942 opustili Němci taktiku bleskové války a začali přecházet v celém rozsahu na válečné hospodářství. To znamenalo, že veškerá obsazená území musela dodat dělníky do německých továren.(...) Za druhé, v lednu 1942 se Němci rozhodli vyhladit všechny Židy v Evropě.(...) Za třetí nárůst odboje zvyšoval starosti Němců o bezpečnost.“*²³

²³ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 223. ISBN 80-7341-912-2

4.8 Vichy a Židé

V roce 1940 žilo na území Francie cca 300 000 Židů. Polovina z nich měla francouzské občanství, druhá polovina byli cizinci. Většina z nich přišla ve 30. letech z východní Evropy, ale bylo zde i velké číslo těch, kteří přišli do svobodné zóny, prchajíc před Hitlerem, po podepsání příměří. Od roku 1940 až do tzv. „konečného řešení židovské otázky“ v roce 1942 se Židé zdáli být ve Francii v bezpečí, když pomineme to, že žili v neustálém utlačování a diskriminaci. O „konečném řešení“ bylo rozhodnuto 20. ledna 1942 na konferenci ve Wannsee, kde se setkali všichni nejvyšší představitelé nacistického Německa a jediným bodem programu byla právě koordinace „konečného řešení“. Výsledek byl jasný – vyhladit veškerou židovskou populaci.

V roce 1942 vichistická vláda svůj postoj přehodnotila a uznala židovský národ za nepotřebný. Samozřejmě proto, aby vyhověla Němcům. Následovaly deportace a ani protesty veřejnosti nebo církve tento postoj nezměnily. V prvním roce deportací (1942) se jednalo pouze o Židy ze zahraničí. Laval je považoval za přítěž, „zbytky“, jak to jednou řekl americkému diplomatovi, a nezapomněl dodat, že je „šťastný“, že se jich zbavil. Vichy v žádném případě neuronilo jedinou slzu nad jejich osudem. Po krizi na podzim 1942 Laval již tak vstřícný nebyl. Byl sice neochotný podílet se na dalších deportacích, ale neznamenalo to, že Vichy začne Židy bránit. Spíše to znamenalo, že Vichy prostě ztratilo jakýkoliv zájem o osud Židů, protože mělo jiné starosti. Německo bylo v této problematice velmi neústupné, a proto v únoru 1943 došlo k obrovským zátahům na zahraniční Židy. Ti často prchali do italské zóny, protože zde nebylo „konečné řešení“ bráno tak vážně a Italové se nedali zastrašit německými výhrůzkami. Číslo zadržených Židů se však Hitlerovi zdála stále malá, a proto Německo tlačilo, aby se začali deportovat i Židé, kteří přišli po roce 1927 a měli francouzské občanství. Laval řekl ne a jeho vláda odmítla další spolupráci na zátazích proti Židům. Bylo jasné, že s pomocí francouzské policie se již nedá v tomhle ohledu počítat. Němci však byli neústupní a často docházelo k následujícím situacím: *„Služební černé citroëny projížděly ulicemi Nice a jejich pasažéři si prohlíželi kolemjdoucí. Každou chvíli byl nějaký chodec vyzván, aby do auta nastoupil. Žádné zbytečné otázky či ověřování*

*totožnosti. Auto zajelo k synagoze. Tam oběť svlékli. Jestliže byl obřezaný, automaticky se dostal do příštího transportu do Drancy*²⁴, vzpomínal jeden z těch, co přežili.

Celkově bylo deportováno, od jara 1942 až do osvobození v červnu 1944, 76 000 Židů v 79 konvojích, z nichž se z koncentračních táborů vrátilo 2 500 osob. Další cca 4 000 Židů zahynulo ve francouzských táborech nebo byli popraveni ve Francii. Oběti holocaustu byly nejprve odváženy do internačního tábora Drancy (což bylo nedokončené městské sídliště vyhovující podmínkám internačního tábora), který se nacházel severně od Paříže, a poté pokračovaly do Osvětimi. Životní podmínky v Drancy a v Osvětimi byly téměř totožné, až na to, že v Drancy se nenacházely plynové komory. Lidé, kteří byli odváženi z Drancy dál, už téměř nebyli lidmi ale spíše živoucími kostrami. Poslední transport do Osvětimi odjel 17. srpna 1944, 8 dní před osvobozením Paříže.

Ve srovnání s ostatními zeměmi, například s Polskem, můžeme říct, že Pétainův, a posléze i Lavalův, „štit“ chránící Francii fungoval opravdu dobře.

4.9 Okupace jihu

To, co ve skutečnosti zavinilo pád vichistického režimu, nebyla nedostatečná spolupráce s Německem, ale americký vpád do severní Afriky. Ten byl plánován několik měsíců a nakonec se uskutečnil začátkem listopadu 1942. Situace v Alžíru byla poněkud zmatená, protože Američané nevěděli, s kým mohou jednat a komu mohou věřit. Nestihly tedy v dostatečném předstihu varovat svoje severoafrické kontakty a narazili na francouzský ozbrojený odpor.

Zpráva o invazi dorazila do Vichy ve 3 hodiny ráno 8. listopadu. Pétain v ten čas nikdo neprobudil. Laval získal čas a napsal depeši, ve které vyzývá francouzské jednotky k ozbrojenému odporu, jak se ostatně už stalo. Pétain vzbudili v 7 ráno a ten, protože nevěděl, co se děje, depeši podepsal. Byla to hra o čas, protože Německo

²⁴ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 355. ISBN 80-7341-912-2

chtělo za každou cenu ovládnout letecké základny v Tunisku, a Laval jim to musel umožnit. Druhý den v poledne již začala přilétat německá letadla s vojáky a materiálem.

Laval však chtěl přesvědčit Hitlera, že Francie je schopna bránit africké území sama. Byla to jedna z posledních šancí, jak dosáhnout německých ústupků, dokud mělo Vichy ještě co nabídnout. Laval však věděl, že pokud Francie neodrazí útočníky sama, vyvstanou problémy týkající se budoucnosti francouzského impéria. V celé severní Africe ale stále panoval zmatek a za velitele Francouzů sám sebe jmenoval Darlan. Ten sice již dávno nezastával žádnou funkci ve vichistické vládě a v Alžírsku byl náhodou, aby navštívil nemocného syna, ale chopil se příležitosti a řekl si, že by ještě pro svoji zemi mohl něco udělat. Američané nevěděli, že on není osobou s největším vlivem a tlačili na něj, aby podepsal všeobecné příměří v celém Alžírsku. Než stihl cokoliv udělat, bitva začala a on se vzdal Američanům.

Laval mezitím na evropském kontinentu pokračoval v získání Hitlerovy důvěry. Bylo již zcela zřejmé, že Vichy ztratilo nad událostmi v severní Africe naprostou kontrolu a Laval byl předvolán před Hitlera. Vyrázil autem ráno 9. listopadu, ale počasí mu moc nepřálo, takže jeho příjezd se zdržel o několik dalších hodin až do příštího rána. Hitler ho nechal ještě několik hodin čekat a 10. listopadu odpoledne ho přijal. Vůdce byl v mrazivé náladě a chtěl jen vědět, jak pokračuje přístup na tuniské základny. Jednání trvalo pár minut, Laval odešel a ještě než si stačil zapálit první cigaretu, uslyšel Hitlera, jak vydává rozkazy k obsazení jihu Francie. Laval již věděl, že se nedá nic dělat. Francie nemohla Německu nabídnout nic, co by si nemohlo vzít samo. *„I kdyby Hitler věřil v Lavalovu dobrou vůli, bylo mu jasné, že Vichy ztratilo nad severní Afrikou kontrolu. V 7 hodin ráno symbolického dne 11. listopadu překročila německá vojska demarkační čáru. Celá Francie byla okupována. Vláda ve Vichy vydala ozbrojeným silám rozkaz, aby zůstaly v kasárnách a vyhnuly se provokování Němců. O dva týdny později nařídil Hitler rozpuštění francouzské armády povolené příměřím. Ani to nenarazilo na žádný odpor.“*²⁵

²⁵ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 231. ISBN 80-7341-912-2

Pétain sice protestoval proti okupaci jihu Francie, ale neudělal vůbec nic, co by tomu mohlo zabránit. Nenařídil loďstvu opustit zemi, ani armádě, aby se postavila Němcům na odpor. Nechtěl ani odjet do Alžírsko, přesto že na něj jeho poradci naléhali. Z aktivní role se starý pán pomalu posunul do pasivní. Právě v těchto obtížných chvílích se poprvé od jeho zvolení do čela státu projevil jeho věk, který se stal významným faktorem v každé minutě, jež vyžadovala rychlé rozhodování. Nebyl probuzen, když se Američané vylodovali v severní Africe, ani když v ranních hodinách došla do Vichy Hitlerova depeše oznamující obsazení jihu. Pétain se stal, na konci týdne nabitého událostmi, psychicky naprosto vyčerpaný. Chtěl za každou cenu zůstat ve Francii, protože byl naprosto přesvědčen, že své zemi může pomoci jedině tehdy, pokud zůstane na půdě mateřské země. *„Až do listopadu 1942 se toto stanovisko dalo obhajovat, a kdyby Pétain v listopadu odjel, mohl přečkat válku s neposkvrněnou pověstí, dokonce snad i jako hrdina. Jestliže vůbec existoval okamžik, v němž se Pétain – jakkoliv falešně – obětoval pro svou zemi, pak to nebylo v červnu 1940, kdy jeho <<oběť>> kompenzovalo pochlebování a pravděpodobnost, že bude na vítězné straně, ale v listopadu 1942, kdy jedině, co na něj čekalo, byla hanba a porážka, a vše, co se Vichy podařilo po porážce roku 1940 zachránit – loďstvo, armáda povolená příměří, neokupovaná zóna a impérium - , bylo neodvratně ztraceno.“*²⁶

4.10 Vichy 1943 – Úpadek moci

Od té doby nevěděla vichistická vláda, co si počít. Vichy ztrácelo svůj „raison d'être“ a mnozí nevěděli, na kterou stranu se přidat. Buď nebyli ochotní přidat se ke Gaullovi a být se za svobodnou Francii, nebo již byli příliš zkompromitováni, aby o tom mohli vůbec uvažovat. Diplomatické vztahy s ostatními zeměmi celého světa nebyly nikdy příliš vřelé, ale podzim toho roku se situace ještě zhoršila. Pouhých 16 zemí z celého světa zůstalo věrných a neotočilo se k vichistické vládě zády. I město samo zaznamenalo okupaci více, než se očekávalo. Polovina lidí odešla úplně

²⁶ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 233. ISBN 80-7341-912-2

a podzimní počasí roku 1942 náladu jen zhoršovalo – město bylo opuštěné a ponuré. V praxi to vypadalo tak, že ministři, kteří se chtěli někam dopravit autem, nemohli vůbec sehnat řidiče. Pozitivní věcí však bylo, že odešli i Němci, takže atmosféra se zdála být uvolněnější.

Maršál se stal už jen pouhou figurkou na hracím poli. Jeho moc, která byla na začátku období srovnávána s Ludvíkem XIV., se vytratila. Dvanáctý ústavní zákon, který byl po krizi schválen, dával Lavalovi plnou moc, stvrdit vše jen svým podpisem. Byl to tedy on, kdo stál teď v čele státu. V březnu 1943 reorganizoval vládu a v ní nezůstal nikdo, kdo by byl Pétanoivým přívržencem.

Laval využíval svoji moc různě. Veřejně nadále podporoval Německo a prohlašoval, že pokud nezvítězí nacismus a jeho „nová Evropa“, svět bude pohlcen bolševismem. V prosinci 1943 prohlásil, že *„vítězství Německa zabrání tomu, aby se naše civilizace zhroutila do komunismu. Vítězství Američanů by bylo triumfem Židů a komunismu.“*²⁷ Veřejné prohlášení však bylo něco jiného, než co si ve skutečnosti myslel. Jeho soukromé poznámky totiž vypovídají o opaku. V listopadu 1943 si do svého deníku poznamenal: *„Vyhrají Němci válku? Nemám potuchy, nejsem jasnovidce! Jak ubíhá čas, tím méně si to myslím... Když budou Němci poraženi, vrátí se generál de Gaulle. Podporuje ho – a o tom nemám žádné iluze – 80 až 90 procent francouzského národa. A mne pověsí... Jsou zde teď dva muži, kteří mohou zachránit Francii, a kdybych nebyl Laval, tak bych chtěl být de Gaulle.“*²⁸

Laval se litoval, ale zároveň cítil jistou vznešenost, že poskytl své rodné zemi takovou oběť. Lidé mu nikdy nerozuměli, tím si byl vždy jist, a aktuální situace tento pocit jen dosvědčila. Německým vítězstvím si již nebyl tak jistý, ale stále se chtěl s Hitlerem dohodnout na vzniku Spojených států evropských. Hitler ho však při několika schůzkách, které se uskutečnily, nenechal málem ani promluvit. Německé ústupky nebyly uznány, za to se však radikálně zvýšilo hospodářské břemeno, které

²⁷ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 234. ISBN 80-7341-912-2

²⁸ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 235. ISBN 80-7341-912-2

musela Francie nést. Německo stále požadoval nové a nové dělníky na práci a okupační náklady byly zvýšeny na 25 milionů říšských marek denně (1 říšská marka bylo v roce 1945 v přepočtu cca 10 československých korun).

Aby byl Laval schopen naplnit německé kvóty pro požadovaný počet dělníků, musel zavést od 16. února 1943 povinnou pracovní službu, která odváděla všechny mladé muže narozené v letech 1920 – 1922 na práci do Německa. Pro rok 1943 požadovali Němci 970 000 dělníků. Laval však věděl, že toto číslo nebude schopen naplnit, a protože ho vlastně ani naplnit nechtěl, zůstal neústupný. Navíc se také rychle ukázalo, že po zavedení povinné pracovní služby většina mladých mužů utekla na venkov, kde se schovávali nebo ještě častěji posílili řady odboje. Po několika schůzkách francouzského a německého ministra průmyslové výroby bylo ujednáno, že dělníci mohou zůstat ve Francii a pracovat v domácích továrnách pro německou válečnou výrobu. Laval si mohl konečně trochu oddechnout a navíc bylo docíleno toho, že v roce 1943 odjelo „jen“ 288 000 dělníků. Na nucené práce samozřejmě nebyli posíláni pouze mladí muži, ale i ženy. Čeho se ovšem podařilo vichistickému kolaborantskému systému dosáhnout, bylo to, že procento francouzských žen (6,6 procent) na nucených pracích bylo nesrovnatelně nižší ve srovnání s čísly z Polska (34 procent) nebo Sovětského svazu (51 procent)²⁹.

Bylo by chybou myslet si, že poté, co se dostal Laval k moci, byl maršál již vyřazen ze hry. V dubnu 1943 naopak osnoval spiknutí proti svému nástupci a se svými nejbližšími poradci se radil o zformování nové vlády bez Lavala. Informace však unikla a Pétain obdržel dopis přímo od samotného Hitlera, který ho varoval před podobnými akcemi. Netrvalo však dlouho a na podzim se tato idea objevila znovu. Pár vysoce postavených hlav z Vichy se domnívalo, že kdyby se odtrhli od Německa včas, bylo by třeba ještě možné uzavřít dohodu se Spojenci. Jejich úsudky vycházeli z podobné situace, ve které se nacházela Itálie v červenci 1943. Tehdy král Viktor Emanuel III. sesadil Mussoliniho a Američané uzavřeli 8. září s jeho nástupce maršálem Badogliem příměří. Aby byl tento plán proveditelný i ve Francii, bylo nejprve potřeba vytvořit vládu bez kolaborantů, důvěryhodnou, zkrátka takovou, aby s ní Spojenci byli ochotní

²⁹ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 237. ISBN 80-7341-912-2

jednat. Pétainovi příznivci se tady snažili, aby dali režimu demokratičtější ráz. První krok: vytvořit nový návrh ústavy (méně autoritativní, než byla verze z roku 1941). Druhý krok: spiknutí za účelem zbavit se Lavalu. Nic se však nestalo podle plánu.

Pétain oznámil Lavalovi, že ústava je hotová a že hodlá vystoupit v rozhlasu a oznámit budoucí kroky veřejnosti. Němci však byli striktně proti, vystoupení nedovolili, maršál začal stávkovat a přestal plnit své povinnosti. Dle nařízení nacistů musel ale dále podporovat vládu plně oddanou Německu. Pokud by se tak nestalo, Němci by přestali s Pétainem definitivně počítat a byl by hozen přes palubu. Pétain se dlouho nerozmýšlel a po jednom dni kapituloval. Byl mu přidělen vyslanec Cecile von Renthe-Fink, který na něj dohlížel a starý pán se stal zajatcem. Prakticky by se dalo říct, že Francie byla u konce s dechem. A hlavně, byla již celá pod nadvládou nacistického Německa.

4.11 Na cestě k osvobození

Těžko si představit, že začátkem roku 1944 si Laval stále neuvědomoval závažnost situace. Hra byla u konce, ale on se i přesto několikrát nabídl německému velvyslanci Abetzovi jako případný mírový zprostředkovatel mezi Německem a Západem. Jeho návrhům se však nedostalo odpovědi. Porážka Německa už byla nevyhnutelná, ale co přijde po tom? Vzhledem k dlouhodobému vývoji se nabízely čtyři možnosti.

První možnost: americký prezident Roosevelt nedůvěřuje generálu de Gaullovi. Tato možnost byla příznivá pro vichistický režim, protože by to znamenalo, že by Pétain a Laval mohli dále vést zemi během osvobozování. Na něco podobného již Vichy spoléhalo po obratu situace v Itálii na podzim 1943.

Druhá možnost: druhá Itálie. Obdoba italského režimu, který byl zaveden po sesazení Mussoliniho. Znamenalo to, že jsou to Spojenci, kteří řídí chod země vojenskou správou do konce války. Tato možnost byla velice reálná, protože ve Spojených státech se již chystal tým, který bude řídit Francii.

Třetí možnost: země se po osvobození uchýlí k občanské válce, anarchii, veškeré systémy se zhroutí a k moci se dostanou komunisté. De Gaulle i Američané o této situaci přemýšleli.

Čtvrtá možnost: vše půjde hladce a po osvobození převezme moc generál de Gaulle.

Jisté bylo jediné – francouzští občané už byli válkou opravdu vysílení a čekali na svého spasitele. Přesto, že byli znechuceni vichistickou vládou a jejími praktikami, nebylo vůbec jisté, že padnou do náruče de Gaullovi. Otázka budoucnosti Francie stále zůstávala otevřená.

Na jaře roku 1944 byla Francie spíše odbojová než vichistická. Hlavně co se týkalo venkova. Lidé už nevěřili ničemu, a proto se snažili vzít věci do svých rukou. Na jejich životy měl tedy větší vliv odboj než vláda. I Churchill byl v lednu 1944 přesvědčen o potenciálu a síle odbojářů (kteří se nazývali maquisté) a nařídil nad francouzským územím shoz zbraní. Bylo to však pouhé impulzivní gesto, protože Spojenci neočekávali příliš mnoho od francouzského odboje a chtěli pouze, aby po Dni D narušoval německé komunikace.

Čím více se prodlužoval čas, kdy lidé čekali na osvobození, tím více se prohlubovala apatie a úzkost. Čtyři roky nervózního napětí, emocí a očekávání zanechalo svoje následky. Nejprve lidé věřili, že k vyloštění dojde v lednu, poté v únoru... Jenže stále se nic nedělo a tato naděje ztratila své zázračné účinky. Prvotní obdiv a úcta k Angličanům a Američanům se pomalu měnily na zášť a nenávisť, protože se zdálo, že jedinou činností, kterou podnikají k osvobození Francie, je bombardování. Během bombardování Paříže v březnu a dubnu 1944 zahynulo 1 113 osob, později při noci z 26. na 27. května bylo bombardováno 10 velkých francouzských měst záraz, což si vyžádalo téměř 6 000 obětí.

Němci ztráceli pevnou půdu pod nohama a snažili se více než doteď zastrašit občany. Vzbuzovali panický strach a páchali ohavné činy, aby ukázali svoji sílu. Jedním z jejich častých kousků bylo to, že posílali lidem miniaturní rakvičky, aby jim ukázali, co je čeká.

Země stála těsně před vypuknutím občanské války. Denní zatýkání a vraždění prováděné Němci nebo vichistickou policií byly na denním pořádku. Nikdo nevěděl, zda ještě večer ulehne do svojí postele nebo zda bude popraven. Byla to hlavně velká města, která žila pod tímto otřesným tlakem. Existovali však stále lidé, kteří věřili ve Vichy a jeho praktiky. Veřejnost už byla v každém případě velmi vyčerpaná a připravená uvítat s ovacemi kohokoliv, kdo by zemi přinesl mír.

4.12 Duben 1944: Pétain v Paříži

Pozadí těchto událostí vysvětluje, jak je možné, že se Pétain vrátil znovu na scénu, v zářivých barvách a znovu těžil ze své původní popularity. Spojenecké nálety, které trýznily celou zemi, umožnily maršalovi, aby znovu převzal svoji úlohu otce národa, který sdílí stejné bolesti jako všichni ostatní a je připraven ochránit je před válkou. 26. dubna 1944 se Pétain zúčastnil smutečních obřadů v pařížské katedrále Notre-Dame za 651 mrtvých osob, jež zahynuly při náletech o 6 dní dříve. Byla to jeho první cesta do severní zóny od podepsání příměří v roce 1940. Po smutečním obřadu promluvil na balkóně radnice ke shromážděným davům. Přesto, že davy byly početné, jejich reakce nebyla stejně obdivná jako v roce 1940. Pétainovi se samozřejmě dostalo potlesku, ale emoce byly složité. Většina občanů zastávala následující postoj: *„Asi po dvou hodinách se konečně objevil maršálův automobil, před nímž jeli policisté na motocyklech v přilbách, jak jsme to často vídali ve filmových týdnech, a bylo to přesně to, co jsem očekával. Co jsem ale nečekal, byly emoce, které se mě neočekávaně zmocnily, když jsem spatřil pod zlatým lemováním jeho képi zářící ve slunci... tvář maršála Pétaina..., zhrouceného mezi prefektem departamentu Seine a policejním prefektem, oběma také ve slavnostních uniformách... Byl jsem tak dojat, že jsem nedokázal pozorovat reakci diváků (což byla vlastně údajná záminka mého dlouhého čekání), a nebyl jsem ani schopen říci, zda volají 'Ať žije Pétain' nebo 'Ať žije Francie' či snad něco jiného. To byl ten zázrak 'přítomnosti'. Řídká volání oslavující Pétaina, jak jsem slyšel v rozhlase, když vycházel v Notre-Dame, mi připadala směšná. Ale teď jsem byl dojat, a ačkoli jsem se nepropůjčil k tomu, abych něco volal, byl jsem*

*naplněn pocitem lásky a vděčnosti. 'Jestli se ještě takhle dvakrát vydá do Paříže, znovu dobude Francii', pomyslel jsem si... Dnes ráno, s trochu větším odstupem od těchto událostí, jsem byl ještě více překvapen, a také ponížen, moc vlastní reakcí, kterou jsem si zaznamenal jen proto, že mou největší touhou je být tak pravdivý, jak jen možno.'*³⁰

Pro ty, kteří stále ještě věřili ve Vichy, to byl jasný důkaz toho, že Pétainův mýtus není ještě zcela zdiskreditován a ztracen. De Gaulle si však nepřál, aby mu moc v zemi předávali kolaboranti. Vše ale záleželo na tom, jak moc bude schopný kontrolovat následující události.

5. Osvobození a konec režimu

5.1 Den D – 6. června 1944

Dne 6. června 1944 o půl 6 odpoledne promluvit generál Charles de Gaulle v rozhlase k francouzskému národu. Připravil je na to, že v příštích několika týdnech bude probíhat bitva o Francii a že ji Francouzi jistě vybojují s nadšením.

I Pétain odvysílal v ten stejný den radiové poselství. Vyzval francouzské občany, aby v žádném případě nebránili Němcům v jejich přípravách na boj a aby zůstali obezřetní a chovali se jako doposud, protože situace se nemění. Trvání na francouzské neutralitě bylo samozřejmostí proslovu. Zároveň je také prosil, aby se vyhnuli občanské válce, která byla v zemi již téměř na spadnutí. Poslední, co tahle země potřebovala, by bylo, aby její občané začali bojovat proti sobě navzájem. Ve chvíli, kdy maršál hovořil, vstupovala Francie do nejkrvavějších bojů, jaké kdy zažila.

De Gaulle nevěděl, jak docílit všeobecné popularity. Spojenci byli stále blokováni v Normandii a nebyli schopni prolomit německé linie. Situace nebyla neobvyklá a plánovači ji předpokládali, ale lidé pomalu ztráceli naději. Když se konečně

³⁰ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 513. ISBN 80-7341-912-2

dostali Spojenci na jejich území, proč jim tak dlouho trvá osvobodit celou zemi? Z tohoto důvodu řady odbojářů posilovaly každý den. Odbojové hnutí je muselo dokonce i odmítat, protože měli nedostatek zbraní. Často se stávalo, že bojovníci se rozhodli osvobodit město nebo vesnici na vlastní pěst bez vojenské podpory. Tyto události obvykle skončily špatně. Němci se vrátili ve větším počtu, obyvatele včetně žen a dětí vyvraždili a vesnici vypálili. Tak se stalo 9. června ve vesnici Tulle.

De Gaulle se rozhodl zasáhnout dříve, než se z podobných událostí stane zvyk. Chtěl dát Francouzům nového vůdce, na kterého by se mohli spolehnout a kterému by mohli důvěřovat. Odletěl do Francie a prvním místem jeho přijetí bylo město Bayeux na severu země. Později se nechal slyšet, že byl uvítán s mimořádným dojetím asi 2tisícovým davem.

Obecně však byl de Gaulle ignorován nejen francouzským lidem, ale i Spojenci. Obecně jeho autoritu nikdo neuznával a Spojenci považovali gaullistické kandidáty za méně vstřícné, než byli pétainovci. Roosevelt dokonce uznal jeho prozatímní vládu až po návštěvě Spojených států 11. července. Po uznání americkým prezidentem mohl být de Gaulle konečně považován jako „provozní moc civilní správy na osvobozených územích Francie“.

5.2 Poslední dny Vichy

Vláda ve Vichy se dál chovala „jakoby se nechumelilo“. Ministr školství měl například strach, zda maturity proběhnou jako obvykle. Rozeslal oběžníky do všech škol, aby byli vyučující při známkování benevolentní, protože žáci mohli být současnou situací vystresováni.

Ultrakolaboracionistické skupiny požadovaly, aby byl Laval nahrazen někým, kdo bude plně podporovat německé válečné úsilí. Laval zase požadoval, aby byl obnoven parlament, který by vyjednával s Američany poté, co osvobodí území a byl by alternativou k de Gaullovi. Nakonec celý plán sabotovali Němci. *„Dne 30. srpna však do Vichy přijeli Němci a násilím odvezli Pétaina do Belfortu, kde se znovu setkal*

s Lavalem, který tam byl převezen už o dva dny dříve. Pétain připravil dvě poselství. V prvním z nich protestoval proti svému únosu a prohlašoval, že nemůže nadále vykonávat funkci hlavy státu; v druhém, jehož návrh napsal Henri Massis, obhajoval své činy od roku 1940 a vyjádřil naději, že jeho oběť urovná cestu k 'posvátné jednotě při obnově vlasti'.³¹

Tou dobou již bylo osvobozování Francie v plném proudu. Dne 31. července se podařilo Spojencům konečně prolomit frontu a pokračovali směrem na východ a na jih.

5.3 Z Vichy do Sigmaringenu

Na konci srpna 1944 se vichistický režim blížil ke svému konci. Členové poslední maršálovské vlády byli přesunuti do malého lázeňského města Sigmaringen, ležící na horním toku Dunaje na jihu Německa. Symbol města – hrad – se stal sídlem francouzské exilové vlády. Ve skutečnosti žádná vláda neexistovala, protože jak Pétain, tak Laval, odmítli plnit své státnické povinnosti na protest proti únosu. Němci chtěli dále pokračovat v tomto „divadelním představení“, protože kolem Pétaina se stále vznášela aura, která byla obnovena po jeho návštěvě v Paříži a snad i proto, že optimisticky věřili ve zvrát situace.

„Jestliže Vichy samo často vypadalo jako parodie na vládu, jeho znovuvzkříšení v Sigmaringenu byla parodie na parodii.“³² Pétain obýval nejvyšší patro hradu. Pod ním Laval se svými věrnými členy vlády, kteří ale neměli co na práci a tak jen nekonečně přecházeli po hradu tam a zpátky. Laval ovšem pracoval – připravoval si svoji poválečnou obhajovací řeč. Ostatní trávili většinu času hádkami mezi sebou a živili zoufalou nadějí, že postup Spojenců se náhle zastaví. S přibližujícím se koncem války začínali mnozí obyvatelé hradu prchat. Někdo našel azyl v italských Dolomitech, někdo

³¹ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 531. ISBN 80-7341-912-2

³² JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 543. ISBN 80-7341-912-2

v Dánsku a někdo ve Španělsku. Pétain se však rozhodl zůstat a složit své účty francouzskému lidu. Chtěl jet do Paříže a tam se hájit před Nejvyšším soudem.

5.4 Soudní procesy

Celé francouzské území bylo osvobozeno na konci léta 1944. Na podzim tedy již nic nebránilo tomu, aby mohli začít soudní procesy s kolaboranty. Soudy byly zahlcené a lidé byli často zklamaní jejich pomalostí. Například začátkem prosince bylo v Paříži rozpracováno 4 200 případů, takže se vyskytly obrovské potíže s jejich vyřizováním. Jako první se před soud obvykle dostali novináři. Usvědčili totiž sami sebe již během války svým psaním. Ti nejurputnější byli často odsouzeni k smrti a zastřeleni. Nejhorší tresty padaly hned na začátku soudních procesů. Ve vzduchu se vznášela vášeň a touha po pomstě. Když se vzduch po několika měsících vyčistil a atmosféra se zdála být klidnější, zmínily se i tresty. To, na co lidé ale opravdu čekali, byl soud s maršálem Pétainem. De Gaulle tajně doufal, že se Pétain neobjeví a budou ho tak moci odsoudit v jeho nepřítomnosti. Pétain však chtěl, aby byl jeho rozsudek vyneseno za denního světla, a proto se 26. dubna 1945 objevil na švýcarsko-francouzské hranici.

5.5 Proces s maršálem

Proces s Pétainem začal 23. července 1945. Na začátku procesu přečetl maršál předem připravenou řeč, ve které uvedl, že právě on byl tím slavným štítem, který chránil každý den Francouze před německými požadavky. Na závěr prohlásil, že nebude žádným způsobem zasahovat do soudního jednání. Po celý proces byl opravdu zticha, pospával a někdy se i zdálo, že si vůbec neuvědomuje co se kolem něho děje. Nejvíce proti němu svědčil Laval, který se 1. srpna vrátil ze Španělska, protože mu Franco neudělil politický azyl. Řekl, že všechny činy, které udělal, byly Pétainem schváleny a o rozsudku bylo rozhodnuto. *„Dne 15. srpna vynesla porota rozsudek. Pétain byl odsouzen k trestu smrti, ale s doporučením – kterému de Gaulle vyhověl -, aby jeho*

*trest byl zmírněn na vězení vzhledem k jeho věku.*³³ Byl obviněn z velezrady v plném rozsahu. Generál de Gaulle již neměl žádnou překážku a nastoupil na jeho místo.

Lavalův případ byl jiný. Nikdy nebyl oblíbený jako Pétain a všichni věděli, že kolaborantství mu dělá radost. Obhajobu měl připravenou dlouho dopředu, protože s možností soudu počítal již v Sigmaringenu. Důvěřoval svým obhajovacím schopnostem a byl přesvědčen, že porota uvěří, že jednal v nejlepším zájmu země. Nikdy však k regulárnímu procesu nedošlo, protože soudce nedokázal udržet klid v soudní síni. Všichni přítomní vykřikovali na Lavala nadávky a ten po 2 prvních dnech svůj proces vzdal a odmítl se ho nadále účastnit. Po pár dnech byl odsouzen k trestu smrti. Než došlo k popravě, spolkl kapsli s kyanidem. Sedmnáctkrát mu vypumpovali žaludek a polomrtvého ho odvedli na popraviště.

Po skočení svého procesu byl maršál převezen na ostrov Yeu, který se nachází v Biskajském zálivu cca 25 km od francouzského západního pobřeží. Zde maršál Pétain zemřel dne 23. července 1951.

6. Závěr

Cílem práce bylo zhodnotit Vichistický režim, do jaké míry byl opravdu kolaborantský a do jaké míry hájili představitelé zájmy občanů Francie tím, že spolupracovali s Němci.

V kolaborantském režimu se setkáváme se dvěma hlavními představiteli. První z nich, maršál Philippe Pétain, byl již starší člověk, když se stal hlavou státu. V životě před Vichy zažil dvě velké války – francouzsko-pruskou a 1. světovou válku. Moc dobře věděl, jaké utrpení ve válkách lidé zažívají, a proto se jím svým postojem a spoluprací s nacisty snažil ochraňovat.

³³ JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. S. 561. ISBN 80-7341-912-2

Druhý z nich, jeho zástupce Pierre Laval, byl jiný případ. Pro něho byla kolaborace a páchaní hrůzných činů celoživotním snem. Byť jsou jeho skutky pouze popsány v literatuře a nenajdeme už moc lidí, kteří by je opravdu pamatovali, z toho, co si můžeme přečíst, je cítit opravdové zlo.

Éra této nechvalně slavné vlády netrvalo dlouho – pouhé čtyři roky – ale její fungování zasáhlo všechny oblasti lidského života. Dnes už můžeme pouze hádat, zda by se občanům Francie žilo hůře, kdyby příměří nebylo podepsáno a kdyby vláda s Němci nespolupracovala; nebo lépe, kdyby spolupracovala více. Celý francouzský národ však nelze považovat za kolaborantský.

V letech 1939 – 1945 byla situace v Československu obdobná. Hitler rozdělil 15. března 1939 Československo na Protektorát Čechy a Morava a slovenské území se stalo Slovenským štátom. Protektorát byl ilegálně okupován nacistickým Německem a Slovenský štát se stal jeho chráněncem a kolaborantem. Podobnost tedy spočívala v tom, že i v naší zemi byla okupovaná a svobodná zóna.

V Protektorátu také, stejně jako ve Vichy, probíhala kolaborace. Prezident Protektorátu Emil Hácha, byl později, stejně jako maršál Pétain, viněn z kolaborace s nacisty. Tato kolaborace však byla pouze účelová a Hácha se pouze snažil bránit český národ, protože mylně doufal, že co bylo mezi Čechy a Němci ujednáno, bude z německé strany také dodrženo. Následkem nátlaku nacistů a kolaborantů a také teroru českého národa, měl Hácha těžce podlomené zdraví i psychický stav. Zemřel po osvobození československého území ve vězeňské nemocnici na Pankráci dne 27. června 1945.

Na druhé straně existovala i kolaborace iniciativní, která byla zastoupena největším představitelem české kolaborace: Emilem Moravcem, který byl v protektorátní vládě ministrem školství a lidové osvěty. Toho si můžeme představit jako Pierra Laval. I Moravec, stejně jako Laval, spáchal sebevraždu. Při vypuknutí Pražského povstání dne 5. května 1945 se zastřelil revolverem ve svém voze.

Situace na Slovensku byla poněkud odlišná, protože Slovenský štát byl oficiálně fašistický a Německo se stalo jeho ochráncem. Slovensko se účastnilo obsazování

Polska a později společně s Německem a Itálií vyhlásilo válečný stav Spojeným státům americkým a Velké Británii. Slovenský štát zanikl 4. dubna 1945 dobytím Bratislavu Rudou armádou.

Srovnání těchto dvou zemí jasně ukazuje, že Francie určitě není sama, kdo by rád zapomněl na tzv. „temná léta“ v období 2. světové války.

Resumé

Bakalářská práce *Politický režim Vichy (1940 – 1944)* se zabývá fungováním francouzské vlády v čele s maršálem Philippem Pétainem během 2. světové války. Nejprve jsou nastíněny důvody, proč tato vláda vznikla, proč kolaborovala s nacistickým Německem a proč se prezidentem stal maršál Pétain. Následují události Vichistického režimu a život tehdejší společnosti až do osvobození země v roce 1944. Závěr práce tvoří poslední dny režimu, soudní procesy s nejvyššími představiteli této vlády a jejich osudy.

Summary

Bachelor thesis *Political regime of Vichy (1940 – 1944)* is concerned with functioning of the French government led by marshal Philippe Pétain during World War II. Firstly, the reasons why this gouvernement emerged, why it collaborated with Nazi Germany and why marshal Pétain become a president are discussed. Then events of the Vichy regime and livelihood of the society until the liberation of the country in 1944 are described. And in the end it focuses on the last days of the regime, trials with head representatives of the government and their stories.

Klíčová slova

politický systém, vláda, kolaborace

Key words

political system, government, collaboration

Bibliografický záznam

KOVÁŘOVÁ, Eva. Politický režim Vichy (1940 – 1944): bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra občanské výchovy, 2012. 43 l. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jiří Nolč

Použitá literatura

- BLACKWELL, Basil. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. 560 s. ISBN 8085947560
- JACKSON, Julian. *Francie v temných letech 1940 – 1944*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2006. 735 s. ISBN 80-7341-912-2
- Kolektiv autorů. *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. 732 s. ISBN 73/508-21-8.5
- MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 1994. S. 495. ISBN 80-7106-098-4
- WILLARDOVÁ, Germaine. *Podivná válka a zrada Vichy*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1961. 155 s.

Internetové zdroje

- <http://www.herodote.net/histoire/evenement.php?jour=19340206>
- <http://www.osobnosti.cz/edouard-daladier.php>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Dreyfusova_af%C3%A9ra
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_u_Verdunu
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Mar%C5%A1%C3%A1l_Francie
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Bitva_o_Francii
- <http://fr.wikipedia.org/wiki/P%C3%A9tain>

Mapa Francie v letech 1940 – 1944 –

http://fr.wikipedia.org/wiki/R%C3%A9gime_de_Vichy

Fotografie maršála Pétaina podávajícího ruku Adolfu Hitlerovi -

<http://fr.wikipedia.org/wiki/P%C3%A9tain>